

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 7 kap. i konsumentskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det temporära ändringar i konsumentskyddslagen på grund av den exceptionella situation som hänför sig till covid-19-epidemin. Den föreslagna lagens innehåll motsvarar i huvudsak innehållet i den lag om temporär ändring av konsumentskyddslagen som upphör att gälla den 31 december 2020.

Enligt förslaget förlängs det temporära räntetaket på 10 procent som gäller andra krediter som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlet om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen än nyttighetsbundna krediter. För att säkerställa att bestämmelserna om räntetak är effektiva får inte heller de avgifter som tas ut för krediter höjas under bestämmelsernas giltighetstid. Dessutom föreskrivs det om skyldighet att ge en varning i reklam när man i vissa fall hänvisar till den temporära prisregleringen. Syftet med regleringen av räntetaket är att underlätta situationen för de konsumenter som har ekonomiska svårigheter till följd av coronavirussituationen samt att minska skuldproblemen.

Vidare föreslås i propositionen en förlängning av förbudet mot direktmarknadsföring av krediter som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlet om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen samt av kreditförmedlares egna tjänster. Det föreslås emellertid att information om kreditmöjligheten i samband med marknadsföring av en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet ska lämnas utanför förbudet mot direktmarknadsföring, medan undantaget i den gällande temporära lagen gäller endast information om kreditmöjligheten i samband med köp av en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet. Syftet med förbudet mot direktmarknadsföring är att förhindra att påträngande marknadsföring riktas direkt till konsumenter som har ekonomiska svårigheter till följd av coronavirussituationen.

Det temporära räntetaket ska enligt förslaget tillämpas både på avtal som ingås efter ikraftträdandet av lagen och på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före ikraftträdandet av lagen till den del det är fråga om kredit som utnyttjas under lagens giltighetstid. Det temporära räntetaket ska således inte gälla krediter som utnyttjats före ikraftträdandet av lagen.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021 och gälla till och med den 30 september 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Statistiska uppgifter	4
2.2 Annan än temporär reglering	5
2.3 Det temporära förbudet mot direktmarknadsföring och dess konsekvenser	5
2.4 Den temporära rätetaksregleringen och dess konsekvenser	6
2.4.1 Innehållet i den temporära rätetaksregleringen	6
2.4.2 Konsekvenserna av rätetaksregleringen och regleringens funktionsduglighet	6
3 Målsättning	9
4 Förslagen och deras konsekvenser	9
4.1 De viktigaste förslagen	9
4.1.1 Förslag som hänför sig till rätetaket	9
4.1.2 Förbud mot direktmarknadsföring	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	10
5 Remissvar	12
6 Specialmotivering	14
7 Ikraftträdande	18
8 Verkställighet och uppföljning	19
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	19
LAGFÖRSLAG	23
Lag om temporär ändring av 7 kap. i konsumentskyddslagen	23

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Konsumentskyddslagen (38/1978) har ändrats temporärt (1.7—31.12.2020) till följd av covid-19-epidemin så att för vissa krediter har det satts ett räntetak på 10 procent. Det temporära räntetaket gäller andra krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen än nyttighetsbundna krediter. Det temporära räntetaket tillämpas både på avtal som ingås efter ikraftträdandet av lagen och på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före ikraftträdandet av lagen till den del det är fråga om kredit som utnyttjas under lagens giltighetstid.

Även direktmarknadsföring av konsumentkrediter och kreditförmedlares tjänster är förbjuden mellan den 1 juli och den 31 december 2020. Till denna del har avsikten varit att förhindra att påträngande marknadsföring riktas direkt till konsumenter i akuta ekonomiska svårigheter.

Covid-19-epidemin har haft betydande konsekvenser, och epidemisituationen kan fortfarande försvåra konsumenters ekonomiska situation. Man kan anta att många konsumenter oftare än förr blir tvungna att förlita sig på kreditfinansiering. Man kan också räkna med att undantagsläget kommer att återspeglas i tilltagande skuldproblem på längre sikt. Av denna orsak anses det motiverat att temporärt förlänga den striktare regleringen av konsumentkrediter.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. På grund av propositionens brådskande natur har man avvikit från anvisningarna om hörande vid författningsberedning så att propositionsutkastet har varit på remiss en kortare tid än normalt, den 10—17 november 2020. Dessutom har justitieministeriet redan före den egentliga remissbehandlingen, under tiden 13—22 oktober 2020, bett att centrala myndigheter och sammanslutningar ska ge sin syn på hur den temporära regleringen fungerat, dess konsekvenser och en förlängning av den. Bakgrundsmaterialet till regeringens proposition finns tillgängligt på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM074:00/2020>.

Vid beredningen har man utöver remissvaren särskilt beaktat de synpunkter och motiveringar som framfördes under riksdagsbehandlingen av det första undantaget med samma innehåll. Utifrån dem har man ändå inte identifierat några ändringsbehov i anslutning till de undantagsbestämmelser som föreslogs då och som förnyas nu, eftersom de omständigheter som framkom i huvudsak utgjorde kritik mot den valda regleringslösningen och konsekvenserna av den. Eftersom undantagsbestämmelserna har varit i kraft så kort tid har det inte varit möjligt att sammanställa någon systematisk och vetenskaplig bedömning av bestämmelsernas konsekvenser, men utgångspunkt för beredningen är en uppfattning om att både de centrala målen för undantagsbestämmelserna har uppnåtts och åtminstone en del av de för marknadens funktion negativa konsekvenser som i kritiken kopplats till bestämmelserna har förverkligats. I denna situation anses det att uppnåendet av de centrala målen för bestämmelserna väger tyngre än de konsekvenser som kan identifieras som negativa.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Statistiska uppgifter

Antalet summariska tvistemål har ökat i tingsrätterna redan i flera års tid. Summariska tvistemål är sådana ärenden som behandlas i domstol och som gäller en fordran på ett visst belopp, återställande av besittning eller ett rubbat förhållande eller vräkning, och där käranden anser att saken är ostridig. Enligt justitieministeriets statistik (Domstolarnas arbetsstatistik för år 2019, på finska) inleddes det 2019 cirka 436 000 nya summariska tvistemål, vilket var cirka 22 000 flera än året innan. År 2006 inkom cirka 150 000 summariska tvistemål.

År 2020 har man kunnat skönja en minskning i antalet inledda summariska tvistemål. I samband med en sökning i domstolarnas ärendehanteringssystem (Tuomas) som gjordes den 3 november 2020 inleddes i januari—oktober 2020 enligt preliminära uppgifter sammanlagt 316 318 nya summariska tvistemål, och under samma tidsperiod ett år tidigare inleddes 369 962 summariska tvistemål. Av dessa var antalet ärenden som registrerats med kod 0810 (fordran baserad på skuldebrev) eller 0890 (fordran som grundar sig på skuldförhållande) 230 058 i januari—oktober 2020, då motsvarande siffra ett år tidigare var 268 117.

Samtliga inledda summariska ärenden (kumulat.)

år						
mån.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	28934	26968	28816	36219	38617	32382
2	56196	55793	56387	68488	73285	58492
3	90054	86703	92578	105648	107252	92761
4	119280	117014	123559	139168	142162	122737
5	148524	144876	159269	177285	177881	154373
6	177479	171762	199600	208799	209733	189360
7	205803	196793	232779	246616	248280	219395
8	235903	227882	270248	284289	306429	251364
9	265602	255822	304219	315436	337032	287092
10	294611	282632	335286	352622	369962	316318

Inledda summariska ärenden med kod 0810 eller 0890 (kumulat.)

år						
mån.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	17799	17735	18523	24146	27924	20873
2	35214	36208	36451	45716	53992	38939
3	56082	55879	60249	69909	78960	64472
4	73541	74500	80100	92019	104590	86267
5	90740	92006	103659	117132	130813	111120
6	109166	108709	125372	139015	153199	137709
7	127738	125158	146776	165103	181465	159604
8	146085	145092	171421	190595	221407	182942

9	163526	162322	194328	212222	244295	209440
10	180150	179300	214920	237004	268117	230058

Antalet personer med betalningsstörningar är högt, och ökar ständigt något. I slutet av september 2020 fanns det 391 800 personer i Suomen Asiakastieto Oy:s register med anteckningar om betalningsstörningar. I slutet av september 2019 var motsvarande siffra 385 700 personer. Under 2019 fick konsumenterna sammanlagt 1,8 miljoner nya anteckningar om betalningsstörning, vilket var 20 procent mer än 2018.

2.2 Annan än temporär reglering

Andra bestämmelser om marknadsföringens innehåll och tillåtlighet än de temporära bestämmelserna beskrivs i avsnitt 2.3 Lagstiftning i regeringens proposition om den gällande temporära lagen (RP 53/2020 rd). Annan prisreglering för krediter än den temporära prisregleringen beskrivs i avsnitt 2.4 Prisreglering för konsumentkrediter i ovannämnda propositionen.

I avsnitt 2.3.2 i ovannämnda proposition förklaras att bestämmelserna om direktmarknadsföring grundar sig på direktivet om integritet och elektronisk kommunikation (2002/58/EG) som föreslås bli upphävt genom en ny förordning (förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation och om upphävande av direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, COM/2017/010 final, den så kallade ePrivacy-förordningen). Enligt uppgifter från kommunikationsministeriet som förhandlar om denna förordning för Finlands del pågår behandlingen av ärendet fortfarande i Europeiska unionens råd.

2.3 Det temporära förbudet mot direktmarknadsföring och dess konsekvenser

Enligt det temporära 13 b § 1 mom. i 7 kap. i konsumentskyddslagen är direktmarknadsföring av konsumentkrediter förbjuden. I 2 mom. begränsas förbudet så att som förbjuden direktmarknadsföring betraktas inte information om kreditmöjligheten i samband med köp av en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet. I 3 mom. konstateras för tydlighetens skull att bestämmelsen tillämpas på kreditförmedlare också när de marknadsför sina egna tjänster.

Enligt en förfrågan som riktades till centrala myndigheter och sammanslutningar är åsikterna delade om hur det temporära förbudet mot direktmarknadsföring har fungerat. En del av dem som yttrade sig förhöll sig positivt till förbudet och ansåg att det behöver förlängas, medan en del av företrädarna för näringslivet framförde att problem med tolkningen av begreppet direktmarknadsföring har försvårat kommunikationen mellan kreditgivarna och deras befintliga kunder. Dessutom ansåg Finsk handel rf att affärsverksamhetens karaktär borde beaktas bättre i regleringen så att kreditgivning i samband med försäljning av varor och tjänster särskiljs från annan kreditgivning.

Enligt vissa som yttrade sig har förbudet mot direktmarknadsföring lett till att den allmänna marknadsföringen ökat eftersom kreditgivarna på förväntat sätt har försökt anpassa sig till den temporära skärpningen av marknadsföringsregleringen. Ur tillsynssynvinkel är det lättare för tillsynsmyndigheterna att övervaka att den allmänna marknadsföringen är lagenlig än att övervaka direktmarknadsföring, eftersom tillsynen över direktmarknadsföring i stor utsträckning baserar sig på konsumenternas anmälningar. Tillsynens effektivitet påverkas således på ett avgörande sätt av hur benägna konsumenterna är att anmäla förbjuden direktmarknadsföring. En-

ligt Konkurrens- och konsumentverket, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry och Garanti-stiftelsen har de fått en del dylika anmälningar från konsumenterna under den temporära regleringens giltighetstid.

2.4 Den temporära räntetaksregleringen och dess konsekvenser

2.4.1 Innehållet i den temporära räntetaksregleringen

Enligt det temporära 7 kap. 17 c § 1 mom. i konsumentskyddslagen får på en kredit som konsumenten utnyttjar inte tas ut en ränta som överstiger 10 procent, även om räntan på krediten har avtalats vara högre än detta. För att förhindra att de temporära bestämmelserna om räntetak kringgås får de avgifter som tas ut med anledning av ett kreditavtal inte heller höjas (7 kap. 24 a §).

I 7 kap. 8 § i konsumentskyddslagen föreskrivs om information som ska lämnas i reklam för konsumentkrediter. I enlighet med vad som förklaras i regeringens proposition om den temporära lagen (RP 53/2020 rd, s. 12) ska den effektiva årsräntan som anges i reklam inte räknas på grund av den temporära bestämmelsen om räntetak och räntan på en kredit ska inte anges i enlighet med den, om kreditens ränta efter att det temporära räntetakets giltighetstid har löpt ut är större än maximiräntan enligt 17 c §. För att förhindra att man i reklam försöker betona en möjlig lägre ränta i enlighet med 17 c § och på det sättet inbjuda konsumenterna till att ta sådan kredit vars ränta senare kan stiga också märkbart, fogades till paragrafen temporärt ett nytt 4 mom., enligt vilket den ränta för krediten som ska anges enligt 1 mom. ska anges minst lika synligt i reklamen som den lägre räntan enligt 17 c §. Dessutom ska det i reklamen varnas för att räntan kommer att stiga efter det att 17 c § har upphört att gälla. På detta sätt strävade man också efter att säkerställa att den information som ges i reklamen inte är vilseledande.

2.4.2 Konsekvenserna av räntetaksregleringen och regleringens funktionsduglighet

Konsekvenserna för parterna i kreditavtal

När det temporära räntetaket fastställdes framfördes i riksdagen oro för att regleringen leder till att inte heller sådana konsumenter vilkas betalningsförmåga på lång sikt vilar på hållbar grund, men har försämrats uttryckligen av ekonomiska svårigheter till följd av coronavirusepidemin, inte skulle få kredit, fast konsumenterna skulle behöva kredit uttryckligen för att klara av tillfälliga ekonomiska utmaningar som orsakats av undantagsförhållandena.

Det är skäl att börja med att konstatera att bedömningen av konsekvenserna av den temporära prisregleringen försvåras av vissa omständigheter. För det första företogs det betydande ändringar i prisregleringen av krediter hösten 2019, och det går inte att i alla avseenden klart särskilja konsekvenserna av dessa förändringar från konsekvenserna av den temporära regleringen. För det andra har konsumenternas möjligheter att få kredit kunnat försvåras även annars på grund av coronavirussituationen, oberoende av den ändrade regleringen, till exempel på grund av arbetslöshet eller någon annan omständighet som försämrar konsumentens kreditvärdighet. Dessutom har bestämmelserna varit i kraft bara några månader när bedömningen görs.

Enligt Finlands Banks tillgängliga räntestatistik sjönk räntan på nya krediter hos kreditinstitut specialiserade på konsumentkrediter utan säkerhet till hög ränta i enlighet med räntetaket till 10 % och låg på en lägre nivå än i början av 2020. Till exempel i januari 2020 var genomsnittsräntan på dylika nya konsumentkrediter 11,9 %. Sålunda förefaller det preliminärt att bestämmel-

serna har inverkat på räntenivån för krediter. Sammantaget var medelräntan på konsumentkrediter utan säkerhet som lyfts i kreditinstitut som är verksamma i Finland i juli 2020 cirka 5,7 % (omfattar också krediter med exempelvis fordon som säkerhet). Räntan i juli var årets lägsta fram till dess, men den var inte exceptionellt låg.

I ljuset av Finlands Banks statistik tycks bestämmelserna å andra sidan inte ha minskat åtminstone summan av konsumentkrediter hos kreditinstituten. Enligt Finlands Banks statistik utnyttjades sådana konsumentkrediter som beviljats av kreditinstituten till ett belopp av 443 miljoner euro i juli 2020, vilket var något mer än vid motsvarande tidpunkt ett år tidigare. Det belopp som togs ut i juli är det tredje största månadsbeloppet under den 10-åriga statistikhistorien. Hos kreditinstitut som är specialiserade på konsumentkrediter utan säkerhet till hög ränta, och vilkas konsumentkreditstock enligt Finlands Banks statistik har ökat mycket snabbare än genomsnittet de senaste åren, utnyttjades å andra sidan nya konsumentkrediter utan säkerhet till ett belopp av 57 miljoner euro i september 2020, vilket var något mindre än vid samma tidpunkt i fjol.

Av Finlands Banks statistik framgår inte antalet personer som har utnyttjat krediter, och av siffrorna kan man således inte sluta sig till hur stor den grupp är som de nya utnyttjade krediterna fördelar sig på. Finanssiala ry har framfört att räntetaket har gjort det svårt för vissa konsumenter med betalningsförmåga att få kredit, men det har inte framförts någon närmare uppskattning av fenomenets omfattning.

Det går inte att få några statistiska uppgifter liknande de ovan beskrivna om krediter som beviljats av andra kreditgivare än kreditinstituten, men enligt uppgifter från vissa snabblåneföretag, kreditförmedlare och Suomen Asiakastieto Oy har den temporära prisregleringen ökat andelen låneansökningar som avslås särskilt i gruppen konsumenter med låga inkomster, medan konsumenter med goda inkomster har fått förmånligare krediter än tidigare. Åtminstone en del av kommentarerna har med låginkomsttagare avsett sådana personer vilkas månadsinkomster är under 2 000 euro. Också enligt Garantistiftelsens iakttagelser har konsumenternas tillgång till kredit klart försvårats på senare tid, men stiftelsen anser att det är svårt att bedöma i vilken mån detta beror på den prisreglering som trädde i kraft tidigare, i vilken mån det beror på den temporära regleringen och i vilken mån på konsumenternas övriga skuldsituation eller betalningsförmåga.

Flera kreditgivare har enligt Konkurrens- och konsumentverkets iakttagelser helt och hållet slutat att bevilja nya krediter och avslutat möjligheten att göra nya lyft med stöd av gamla kreditavtal (11 st.) eller meddelat att de beviljar endast nya lyft av redan befintliga krediter (6—7 st.). Konkurrens- och konsumentverkets utredning baserade sig på en genomgång av webbplatserna för 42 kreditgivare som finns införda i Regionförvaltningsverket i Södra Finlands register över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån. Granskningen omfattade inte kreditgivare som tillhandahåller bilfinansiering och kreditjämförelsetjänster och inte sådana aktörer som på sin webbplats uppgav att de upphört med verksamheten.

Flera som yttrade sig påpekade å andra sidan att den temporära prisregleringen har använts som marknadsföringsargument för krediter utan att det förts fram tillräckligt att räntetaket är temporärt. I marknadsföringen har konsumenterna till exempel kunnat uppmuntras att ta kredit innan det temporära räntetaket upphör att gälla. I den temporära lagen ålades i enlighet med vad som konstaterats ovan skyldighet att i reklamen ange en ränta som är större än maximiräntan och som tas ut efter lagens giltighetstid lika synligt som maximiräntan enligt den temporära lagen, och dessutom förutsattes att konsumenterna i reklamen varnas för att räntan kommer att stiga efter det att lagen har upphört att gälla. Delvis har det kunnat vara fråga om att de nämnda bestämmelserna inte har iakttagits, och delvis om att man i reklamen inte egentligen har lämnat

uppgifter om villkor i kreditavtalet, varvid den temporära bestämmelsen om reklam inte har varit tillämplig på fallet.

Dessutom ansåg en del av kreditgivarna att det bland annat med tanke på likabehandlingen av kreditgivarna var problematiskt att nyttighetsbundna krediter helt och hållet lämnades utanför den tillfälliga prisregleringen. Även Konkurrens- och konsumentverket framförde att prisregleringen tillämpningsområde borde vara tillräckligt omfattande.

Garantistiftelsens samt ekonomi- och skuldrådgivningens kundsituation

De eventuellt försvårade möjligheter att få kredit i samband med stiftandet av den temporära lagen väckte oro för om det finns tillräckligt med andra lösningar att erbjuda konsumenter som lider av tillfälligt försämrad betalningsförmåga. Riksdagens ekonomiutskott fäste uppmärksamhet särskilt vid Garantistiftelsens beredskap att tillhandahålla tjänster för överskuldssatta.

I mars—oktober 2020 gav Garantistiftelsen råd i 5 255 fall via Skuldlinjen och i chatten, då man under motsvarande tidsperiod ett år tidigare gav råd i 3 869 fall. Enligt Garantistiftelsen har man kunnat ge flera människor än tidigare råd eftersom stiftelsens resurser tillfälligt har förbättrats. I samband med kontakterna har det framkommit i cirka 5—10 % av diskussionerna att orsaken till bekymren är coronavirussituationen. Orosmomenten fördelar sig på tre lika stora grupper: permittering, minskat arbete samt uppsägning eller nerlagd företagsverksamhet. Efter sommaren 2020 har uppsägningarnas andel som orosmoment ökat.

Antalet borgensansökningar till Garantistiftelsen har ökat avsevärt i år. År 2019 tog Garantistiftelsen emot sammanlagt 1 009 borgensansökningar, men i år överskreds den siffran i början av oktober. År 2019 beviljade Garantistiftelsen borgen i 226 fall och avslog 519 ansökningar. I de fall där borgen beviljades reglerades skulder till ett värde av cirka 4,7 miljoner euro. I år har fram till den 6 november 2020 borgen redan beviljats i 278 fall och 499 ansökningar har avslagits. I år har borgen använts för att reglera skulder till ett värde av cirka 6 miljoner euro, vilket betyder i medeltal 21 500 euro per borgen. Summan motsvarar den genomsnittliga borgen 2019. De vanligaste orsakerna till att borgensansökningar avslås har enligt Garantistiftelsen att göra med den sökandes betalningsmån, att skuldbeloppet överstiger maximiborgen eller att bakgrunden till skuldsättningen enligt till exempel kontoutdragen är ett beroende som inte är under kontroll.

Skillnaden mellan de inkomna garantiansökningarna och å andra sidan de avgjorda ansökningarna förklaras med att ett stort antal ansökningar förfaller på grund av att de sökande inte längre återkommer till saken i det skede då ansökan börjar behandlas vid Garantistiftelsen. År 2019 varierade kötiden mellan tre och nio månader. I år har behandlingstiden enligt uppgifter från Garantistiftelsen förblivit i medeltal fyra månader.

Enligt statistiken över ekonomi- och skuldrådgivningen inleddes sammanlagt 11 331 nya ärenden inom ekonomi- och skuldrådgivningen mellan början av mars och slutet av september i år. Motsvarande siffra under samma tidsperiod 2019 var 22 864.

Mellan början av mars och slutet av september 2020 fick ekonomi- och skuldrådgivningen sammanlagt 9 622 nya kunder. Under motsvarande tidsperiod 2019 var antalet nya kunder 14 394.

Mellan början av mars och slutet av september i år togs anonym kontakt med ekonomi- och skuldrådgivningen sammanlagt 4 767 gånger. Det handlade om sådana kontakter där det räckte med råd och det inte fanns behov av att upprätta ett kundförhållande. I samband med dessa

kontakter gavs ekonomirådgivning i 2 247 fall. År 2019 togs anonym kontakt med ekonomirådgivningen i sammanlagt 4 672 fall mellan mars och september, och då gavs ekonomirådgivning i 1 897 fall.

Utifrån ovannämnda statistik om ekonomi- och skuldrådgivningen kan man konstatera att coronavirussituationen och den tillfälliga prisregleringen och den försvårade tillgång till lån som den eventuellt orsakat åtminstone ännu inte har ökat antalet kunder eller ärenden hos ekonomi- och skuldrådgivningen, utan tvärtom är antalet kunder och ärenden i huvudsak något lägre än vid motsvarande tidpunkt i fjol. Enligt tidigare erfarenheter är detta typiskt i början av kris-situationer, eftersom konsumenterna till exempel med hjälp av längre betalningstider och andra åtgärder som fordringsägarna erbjuder har kunnat få tillfällig lättnad i sin ekonomiska situation, varvid problemen kan yppa sig först senare.

3 Målsättning

Eftersom de ekonomiska utmaningar som är förknippade med coronavirusepidemin fortsätter kan det antas att många konsumenter blir tvungna att i allt högre grad förlita sig på kreditfinansiering. För att underlätta deras situation syftar propositionen till att säkerställa en måttlig kreditränta på rena kontantkrediter även efter det att den temporära reglering som trädde i kraft den 1 juli 2020 upphör att gälla den 31 december 2020. Samtidigt är strävan att minska konsumenternas skuldproblem.

Dessutom är målet fortfarande att förhindra att påträngande marknadsföring riktas direkt till konsumenter som är i ekonomiska svårigheter på grund av coronavirussituationen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Förslag som hänför sig till räntetaket

Enligt förslaget förlängs det temporära räntetaket på 10 procent som gäller andra än nyttighetsbundna krediter samt det förbud mot att höja kreditavtalsbaserade avgifter som angetts för att förhindra att räntetaket kringgås. I fråga om avgränsningen av tillämpningsområdet hänvisas till de omständigheter som framfördes i avsnitt 4.1 i propositionen RP 53/2020 rd. Orsakerna till avgränsningen framförs även i avsnitt 5 Remissvar i den här propositionen.

Meningen är att det föreslagna tillfälliga räntetaket på samma sätt som den gällande temporära regleringen ska tillämpas inte endast på kreditavtal som ingås efter lagens ikraftträdande, utan också på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts innan lagen har trätt i kraft till den del det är fråga om nya lyft som görs under regleringens giltighetstid. Orsakerna till att regleringen utsträcks till att gälla även avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande har likaså förklarats i avsnitt 4.1 i propositionen RP 53/2020 rd.

Det är skäl att betona att regleringen inte gäller engångskreditavtal som ingåtts under eller före den nu gällande lagen och inte avtal om fortlöpande kredit som ingåtts tidigare till den del som krediten har utnyttjats före ikraftträdandet av den nya temporära lagen. Denna avgränsning föreslås eftersom det kan vara problematiskt att tillämpa regleringen retroaktivt på redan utnyttjad kredit med avseende på egendomsskyddet som tryggas i grundlagen. Det ovannämnda innebär att genom att förlänga regleringen kan man inte direkt underlätta situationen för till exempel en sådan konsument som på grund av coronasituationen har tagit en kredit hösten 2020 som fortfarande är obetald. Rantan på den lyfta posten återgår således till den avtalsenliga nivån den 1

januari 2021. Beroende på fallet kan konsumenterna emellertid genom att konkurrensutsätta sin kredit dra nytta av det nya räntetaket också när det är fråga om redan utnyttjad kredit.

På grund av de problem som framkommit i marknadsföringen av konsumentkrediter och kreditförmedlarnas egna tjänster under den temporära regleringens giltighetstid föreslås att den temporära regleringen kompletteras med mer omfattande skyldighet än för närvarande att varna för att räntan kommer att stiga. Syftet med bestämmelsen är att förhindra reklam där det temporära räntetaket används som en marknadsföringsmetod genom att man underlåter att nämna att räntetaket är endast temporärt och att räntan kan stiga även avsevärt efter det att lagen har upphört att gälla. Trots att man åtminstone i vissa fall kan ingripa i de problem som framkommit i marknadsföringen med stöd av bestämmelsen om god kreditgivningssed och bestämmelserna om marknadsföring och förfaranden i kundrelationer i 2 kap. i konsumentskyddslagen, föreslås det en uttrycklig bestämmelse om saken av orsaker som har att göra med tydligheten och för att underlätta en effektiv tillsyn.

4.1.2 Förbud mot direktmarknadsföring

I propositionen föreslås det också att förbudet mot direktmarknadsföring av konsumentkrediter och kreditförmedlartjänster temporärt ska förlängas. Till denna del är syftet att förhindra att marknadsföringen på ett påträngande sätt riktas direkt till konsumenter som är i ekonomiska svårigheter på grund av coronavirussituationen.

Rättvis behandling av kreditgivarna och tryggnad av konsumenternas ställning talar för den utgångspunkten att förbudet mot direktmarknadsföring ska gälla krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen i så stor utsträckning som möjligt. När giltighetstiden för tämligen strikt reglering drar ut på tiden är det å andra sidan skäl att i mån av möjlighet försöka minska regleringens negativa konsekvenser för näringsverksamheten när det inte är fråga om krediter som har varit förknippade med de största skuldproblemen. På denna grund föreslås det att förbudet mot direktmarknadsföring inte ska förhindra att konsumenten vid marknadsföring av en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet eller i samband med köp av en nyttighet informeras om möjligheten att finansiera nyttigheten med kredit.

I propositionen föreslås inga ändringar i fråga om de myndigheter som övervakar efterlevnaden av bestämmelserna eller deras behörigheter. Efterlevnaden av förbudet mot direktmarknadsföring ska således övervakas av samma myndigheter som övervakar efterlevnaden av andra bestämmelser i 7 kap. i konsumentskyddslagen. Sålunda övervakar inte dataombudsmannen efterlevnaden av förbudet mot direktmarknadsföring.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Propositionen har inga konsekvenser för statsfinanserna.

De föreslagna ändringarna i konsumentskyddslagen ökar i smärre mån konsumentombudsmanens och Finansinspektionens arbetsmängd, men eftersom regleringen i huvudsak har samma innehåll som den gällande temporära regleringen, bedöms arbetsmängden vara mindre än i samband med ikraftträdandet av den lag som trädde i kraft den 1 juli 2020. Propositionens konsekvenser med avseende på ökad arbetsmängd bedöms även i övrigt vara ringa, och uppskattas följaktligen inte orsaka myndigheterna något behov av tilläggsresurser.

När man granskar konsekvenserna för enskilda grupper av kreditgivare står det klart att räntetaket har störst konsekvenser för de kreditgivare som erbjuder rena kontantkrediter och vars affärsverksamhet är specialiserad på konsumenter som har hög kreditrisk. En betydande del av

dessa är inte kreditinstitut, även om det också bland kreditinstituten numera finns aktörer som specialiserat sig på konsumentkrediter utan säkerhet till hög ränta.

I enlighet med vad som konstaterats ovan har flera kreditgivare som finns införda i Regionförvaltningsverket i Södra Finlands register enligt Konkurrens- och konsumentverkets iakttagelser slutat att bevilja nya krediter och avslutat möjligheten att göra nya lyft med stöd av gamla kreditavtal eller meddelat att de beviljar endast nya lyft av redan befintliga krediter. Inskränkt eller avbruten kreditgivning kan ha konsekvenser även för kreditgivarföretagens personal till följd av permitteringar eller uppsägningar. Det är möjligt att kreditgivare som tidigare specialiserat sig på att erbjuda rena kontantkrediter i högre grad övergår till att erbjuda nyttighetsbundna krediter, eftersom regleringen av dessa krediter är lindrigare. Denna utveckling anses nu vara sannolikare än i samband med den prisreglering som trädde i kraft den 1 juli 2020, eftersom den temporära regleringen förlängs och ska enligt förslaget gälla längre än tidigare.

Antalet kreditgivare som finns införda i Regionförvaltningsverket i Södra Finlands register över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån har emellertid förblivit oförändrat tills vidare. Den 30 oktober 2020 fanns sammanlagt 63 kreditgivare införda i registret, av vilka fem bedriver förmedling av person-till-person-lån och tre beviljar konsumentkrediter i anslutning till bostadsegendom. Antalet företag i registret var exakt detsamma den 31 mars 2020, dvs. innan den första temporära lagen trädde i kraft.

Det föreslagna temporära räntetaket har för det första konsekvenser för sådana nya engångskreditavtal och avtal om fortlöpande kredit som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen och som ingås efter lagens ikraftträdande, där utöver den gällande bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp också den temporära skärpningen av räntetaket för krediten ska tillämpas. Däremot inverkar det temporära räntetaket inte på priset för nyttighetsbundna krediter eller för konsumentkrediter i samband med bostadsegendom, eftersom dessa krediter även i den nya temporära lagen förslås lämnas utanför regleringen. Enligt vissa kreditgivare har priserna på nyttighetsbundna krediter stigit under den nuvarande temporära regleringens giltighetstid.

På samma sätt som det nuvarande temporära räntetaket inverkar det föreslagna räntetaket också på sådana avtal om fortlöpande kredit som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen och som inte är nyttighetsbundna krediter och där det har avtalats om en kreditränta som överstiger 10 procent, eftersom räntetaket också ska tillämpas på dessa krediter till den del krediten utnyttjas under lagens giltighetstid. Beroende på kreditgivare och konsument antas bestämmelsen påverka dessa krediter antingen så att krediten får utnyttjas till ett förmånligare pris medan den nya temporära lagen är i kraft eller så att kreditgivarna med iakttagande av bestämmelserna i konsumentskyddslagen säger upp en kreditstock som de inte vill fortsätta med, ifall kreditgivarna inte har förfarit på detta sätt redan i och med den prisreglering som trädde i kraft den 1 juli 2020. Beroende på avtalsvillkoren kan en kreditgivare också ha rätt att dra in konsumentens rätt att använda en fortlöpande kredit i enlighet med 7 kap. 32 § i konsumentskyddslagen.

För konsumenterna bedöms reformen utifrån de erfarenheter som erhållits hittills inverka så att för en del konsumenter blir det tillfälligt möjligt att få ren kontantkredit till lägre ränta än normalt, och de har därmed bättre möjligheter att klara av återbetalningen av skulden. Samtidigt kan det antas att särskilt konsumenter i den allra lägsta inkomstklassen på grund av skärpningen tillfälligt inte får några kontantkrediter alls. Den försvårade tillgången till kredit för konsumenter som har det sämst ställt ekonomiskt kan i vissa fall betraktas som en negativ sak, men i andra fall kan den förhindra obetänksam kredittagning och göra slut på skuldsättningen i ett tidigare

skede, varvid uppkomsten av djupare skuldproblem kan förhindras. De ovan beskrivna konsekvenserna av räntetaket i anslutning till tillgången till kredit minskas av att nyttighetsbundna krediter lämnas utanför regleringen. Å andra sidan bör det påpekas att konsumenternas tillgång till kredit har kunnat försvåras även av andra orsaker än den temporära regleringen av räntetaket, såsom konsumenternas skuldsituation i övrigt eller försämrade betalningsförmåga.

Eventuella negativa konsekvenser för konsumenterna av den temporära prisregleringen kan också vara att lånetiderna förlängs och osäkerhet om vilken lagstiftning som ska tillämpas eftersom regleringen blir så komplicerad.

När det gäller systemändringarna kan konsekvenserna av regleringen av räntetaket antas gå i samma riktning som vad som bedömdes i den proposition som gällde den reglering som trädde i kraft den 1 juli 2020, även om man kan anta att de ändringar som företogs i samband med den tidigare regleringen minskat behovet av ändringar nu.

Ur konsumenternas synvinkel bedöms förbudet mot direktmarknadsföring minska obetänksam kredittagning. Utifrån svaren på Konkurrens- och konsumentverkets webbenkät i februari 2019 om reklam för snabblån upplevs den påträngande marknadsföringen av konsumentkrediter också ofta som störande och rentav moraliskt tvivelaktig på grund av de samhälleliga problem krediterna medför, och ändringen kan bidra till att tillfälligt minska dessa konsekvenser åtminstone till den del problemen uttryckligen hänförs till direktmarknadsföring av krediter.

Ur kreditgivarnas och kreditförmedlarnas synvinkel försvagar förbudet mot direktmarknadsföring av konsumentkrediter och kreditförmedlarnas egna tjänster självfallet möjligheterna att marknadsföra kreditprodukter och anknyttande tjänster till konsumenterna, även om strävan har varit att minska dessa konsekvenser genom att utvidga det marknadsföringsområde som lämnas utanför förbudet mot direktmarknadsföring. I varje fall ska det fortfarande vara möjligt att marknadsföra krediter och anknyttande tjänster på andra sätt, och dessa andra metoder har också använts aktivt. Förbudet mot direktmarknadsföring är ägnat att öka den allmänna marknadsföringen i anslutning till krediter, även om det är svårt att bedöma i vilken mån den allmänna marknadsföringens volym förändras ifall förbudet mot direktmarknadsföring inte skulle förlängas.

5 Remissvar

Justitieministeriet bad sammanlagt 34 aktörer att yttra sig om utkastet till regeringens proposition via webbplatsen Utlåtande.fi. Av dessa yttrade sig 26 aktörer. Dessutom yttrade sig 13 andra aktörer.

Åsikterna var delade om såväl förslaget om förbud mot direktmarknadsföring av krediter som den temporära räntetaksbestämmelsen. Konkurrens- och konsumentverket, Garantistiftelsen, Konsumentförbundet och flera medborgarorganisationer meddelade att de understöder en förlängning av den temporära regleringen. Dataombudsmannen tog enbart ställning till förlängningen av förbudet mot direktmarknadsföring och understödde det. Däremot förhöll sig i synnerhet snabblåneföretagen och kreditförmedlarna tämligen kritiska till förslaget. Kritik riktades i synnerhet mot räntetaksregleringen. Också bland annat finansministeriet förhöll sig avvaktande till förslaget för räntetakets del men konstaterade ändå att den föreslagna förlängningen av det temporära räntetaket sannolikt inte har några väsentliga negativa konsekvenser för kreditmarknadens funktion i ett större sammanhang, utan konsekvenserna drabbar en relativt begränsad kund- och kreditgivargrupp.

De som motsätter sig räntetaksregleringen framförde bland annat att målen för regleringen kan inte nås, utan regleringen försvårar i huvudsak konsumenternas tillgång till kredit och skadar näringsverksamheten orimligt och på så vis bidrar den till en ensidig kreditmarknad och minskad konkurrens. Dessutom ansåg flera företag i kreditbranschen att regleringen behandlar olika kreditgivare ojämnt, eftersom det har föreslagits att nyttighetsbundna krediter på samma sätt som i den gällande temporära lagen ska lämnas utanför räntetaksregleringen.

Under den fortsatta beredningen har räntetaksregleringen inte ändrats, eftersom nyttan av regleringen har bedömts vara större än de negativa konsekvenser som den medför. Tydlig reglering, rättvis behandling av kreditgivarna samt effektivitetsskäl hade talat för ett mer omfattande tillämpningsområde. För att lämna nyttighetsbundna krediter utanför regleringen talar för det första det faktum att de största skuldproblemen har varit förknippade med uttryckligen rena kontantkrediter. En annan sak som i denna situation talar för att lämna nyttighetsbundna krediter utanför regleringen är att möjligheten att till exempel betala i poster inom näthandeln kan särskilt för mindre bemedlade konsumenter vara ett viktigt sätt att dela upp nödvändiga anskaffningar till hushållet, och avgränsningen kan minska de ovan beskrivna konsekvenserna i anslutning till försvårad tillgång till kredit. Det är inte heller skäl att äventyra konsumenternas möjligheter att använda nyttighetsbundna krediter av den orsaken att bestämmelsen om solidariskt ansvar för kreditgivaren och säljaren eller tjänsteleverantören i 7 kap. 39 § i konsumentsskyddlagen, som har koppling till dem, är särskilt betydande i den rådande situationen, där företagets insolvensrisk är större än normalt. Genom att lämna nyttighetsbundna krediter utanför regleringen kan man också minska propositionens negativa konsekvenser för specialhandeln som är i särskilda svårigheter på grund av coronavirusepidemin. Den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet innebär obestriddligen att också en mängd dyra konsumentkrediter lämnas utanför det temporära räntetaket på grund av att de är nyttighetsbundna. Till följd av avgränsningen lämnas å andra sidan utanför regleringen en betydande mängd sådana kreditprodukter där prisregleringens inverkan på krediträntan skulle vara mycket ringa, samtidigt som förändringens administrativa konsekvenser för dessa tillhandahållare av krediter skulle vara betydande.

PayUp Solutions Oy ansåg att digitala fakturabetalningstjänster borde lämnas utanför räntetaksregleringen. Saken diskuterades redan i samband med riksdagsbehandlingen av den ursprungliga temporära regleringen, och då föreslog företaget att avgränsningen skulle genomföras så att krediter som används för att betala räkningar jämföras med nyttighetsbundna krediter, varvid de skulle lämnas utanför den temporära räntetaksregleringen i egenskap av nyttighetsbundna krediter. I yttrandet föreslogs nu att avgränsningen skulle utformas så att krediter som söks via sådana fakturabetalningsapplikationer som tillhandahålls av betalningstjänstleverantörer som godkänts av Finansinspektionen och som automatiskt används för att betala räkningar ska jämföras med nyttighetsbundna krediter vad gäller räntetaket.

Vid den förnyade bedömningen av saken har man på samma sätt som i den föregående propositionen kommit fram till att en sådan avgränsning inte är motiverad. Det kan påpekas att till nyttighetsbundna krediter hänför sig bland annat bestämmelsen om solidariskt ansvar för kreditgivaren och säljaren eller tjänsteleverantören i 7 kap. 39 § i konsumentsskyddlagen, som i enlighet med vad som konstaterats ovan är en betydande omständighet som talar för den nu föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet. Digitala fakturabetalningstjänster är däremot inte förknippade med något sådant element. För det andra är räntetaksbestämmelsens tillämpningsområde snävt redan i den föreslagna formen. Om tillämpningsområdet skulle begränsas i större utsträckning, skulle regleringens effektivitet försvagas ytterligare. I stället för den digitala fakturabetalningstjänsten kan konsumenten förhandla direkt med fordringsägarna om betalningstid. Konkurrens- och konsumentverket har genast när coronakrisen började anvisat

konsumenterna att göra på detta sätt. Till skillnad från vad remissinstansen angav står räntetaksregleringen inte heller i strid med andra betaltjänstdirektivet ((EU) 2015/2366; PSD2). PSD2-regleringen gäller tillhandahållande av betaltjänster, medan den aktuella propositionen gäller kreditgivning.

Bland annat Finsk Handel rf, Finlands näringsliv rf och Företagarna i Finland rf förhöll sig positivt till en utvidgning av undantaget från förbudet mot direktmarknadsföring. Konkurrens- och konsumentverket ansåg att förbudet mot direktmarknadsföring blir mycket snävt i fråga om nyttighetsbundna krediter till följd av det utvidgade undantaget. Vissa aktörer som företrädar snabblånebranschen ansåg att utvidgningen av förbudet försätter kreditgivarna i ännu ojämlikare ställning beroende på vilken slags krediter de erbjuder. Det vidare undantaget än tidigare har behållits i propositionen, men undantagsbestämmelsens formulering och tillämpningsområde har preciserats under den fortsatta beredningen.

När det gäller förbudet mot direktmarknadsföring framfördes i vissa yttranden att bestämmelsen i viss mån kan tolkas på olika sätt och att detta medfört svårigheter i kontakten med kunderna. Under den fortsatta beredningen har strävan varit att precisera regleringen också på grund av påpekanden från bland annat dataskyddsombudsmannen.

Den föreslagna nya bestämmelsen om att det ska varnas i reklamen för att räntan kan stiga vann brett understöd. Under den fortsatta beredningen har bestämmelsen emellertid preciserats på grund av bland annat Konkurrens- och konsumentverkets samt finansministeriets påpekanden.

Konkurrens- och konsumentverket samt Konsumentförbundet ansåg att den temporära regleringen borde vara förbunden med möjlighet till påföljdsavgift i situationer där regleringen överträds. Det ansågs inte möjligt att komplettera propositionen på detta sätt inom den tillbudsstående tidtabellen.

Flera aktörer som företrädar näringslivet ansåg att lagens föreslagna giltighetstid på nio månader är för lång. De ansåg att giltighetstiden borde vara betydligt eller åtminstone något kortare, när man beaktar den osäkerhet som hänför sig till den akuta coronavirussituationens varaktighet och å andra sidan att giltighetstiden för vissa andra temporära lagar som utfärdats på grund av coronavirussituationen är betydligt kortare. Under den fortsatta beredningen har det föreslagna slutdatumet för giltighetstiden behållits. Orsakerna till den föreslagna giltighetstiden förklaras mer ingående i avsnitt 7 Ikraftträdande.

Bland annat Östra Nylands tingsrätt, Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, Konsumentförbundet samt Suomen Perimistöimistojen liitto ry var bekymrade för att prisregleringen är så komplicerad. Vissa som yttrade sig påpekade också behovet av att ändra konsumentkreditregleringen permanent. Dessa frågor behandlas separat i avsnitt 8 Verkställighet och uppföljning.

Utöver de ovannämnda ändringarna har också andra kompletteringar och preciseringar företagits i propositionen till följd av remissvaren i samband med den fortsatta beredningen. Dessutom har bland annat propositionens avsnitt om statistiska uppgifter kompletterats.

6 Specialmotivering

7 kap. Konsumentkrediter

3 §. *Begränsningar i fråga om tillämpningen i vissa andra fall.* Till paragrafen om begränsningar i fråga om tillämpningen fogas enligt förslaget temporärt ett nytt 5 mom. där nyttighetsbundna krediter lämnas utanför tillämpningsområdet för bestämmelserna om information som ska lämnas i reklam för konsumentkrediter (8 § 4 mom.), om varning för stigande ränta i reklam (8 a §), om temporärt räntetak (17 c §) och om begränsning av ändringar av avgifter (24 a §).

Dessutom fogas till paragrafen temporärt ett nytt 6 mom. Enligt det nämnda momentet kan undantaget som gäller förbudet mot direktmarknadsföring, enligt vilket utanför förbudet mot direktmarknadsföring lämnas situationer där konsumenten i samband med marknadsföring eller köp av varor eller andra konsumtionsnyttigheter informeras om möjligheten att betala varan eller konsumtionsnyttigheten med kredit, över huvud bli tillämpligt endast när det är fråga om en nyttighetsbunden kredit. Syftet med förslaget till 6 mom. är att säkerställa att undantaget enligt 13 b § 2 mom., som är mer omfattande än den gällande temporära lagen, utnyttjas i strid med lagens syfte så att marknadsföringen av en ren kontantkredit inte kombineras med marknadsföringen av varor eller andra nyttigheter.

8 §. *Information som ska lämnas i reklam för konsumentkrediter.* Enligt gällande bestämmelse om reklam för konsumentkrediter i 7 kap. 8 § 1 mom. ska i reklam för konsumentkrediter den effektiva räntan och en del andra uppgifter anges, såsom räntan för krediten, om räntan för krediten, någon annan sifferuppgift som beskriver kostnaderna för krediten eller någon annan information om villkoren i kreditavtalet framgår av reklamen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska den effektiva räntan och de övriga i 1 mom. avsedda uppgifterna lämnas i reklamen på ett klart, väl synligt och koncist sätt och ska motsvara de kreditvillkor som kreditgivaren normalt erbjuder. Av betydelse till denna del är också del II punkt 12 i bilagan till justitieministeriets förordning om den effektiva räntan på konsumentkrediter (1123/2016) där det föreskrivs att om olika räntesatser och avgifter erbjuds under en begränsad period eller för ett begränsat belopp, ska räntesatsen och avgifterna anses vara den högsta satsen/avgiften under kreditavtalets hela löptid. Om alltså kreditens ränta efter att det temporära räntetakets giltighetstid har löpt ut är högre än maximiräntan enligt 17 c §, ska den effektiva räntan inte räknas utifrån den paragrafen eller räntan för krediten anges i enlighet med den.

För att förhindra att man i reklam på något annat sätt försöker betona en möjlig lägre ränta i enlighet med 17 c § och på det sättet inbjuda konsumenterna till att ta sådan kredit vars ränta senare kan stiga också märkbart, föreslås det att det till paragrafen fogas ett temporärt 4 mom. enligt vilket den ränta för krediten som ska anges enligt 1 mom. ska anges minst lika synligt som den lägre räntan enligt 17 c § 1 mom. I 8 a § i lagförslaget föreskrivs det om skyldighet att i reklamen varna för att räntan kan stiga efter det att 17 c § har upphört att gälla.

8 a §. *Varning för stigande ränta som ska lämnas i reklam.* Det är fråga om en ny paragraf, och i den föreskrivs om varning som ska lämnas i reklam. Bestämmelsen gäller reklam för konsumentkrediter, och det har naturligtvis ingen betydelse vilken aktör som marknadsför konsumentkrediten. Eftersom särskilt reklam för kreditförmedlingstjänster har varit förknippade med problem, nämns dessa tjänster för tydlighetens skull separat i bestämmelsen.

Om det i reklam för konsumentkrediter eller kreditförmedlingstjänster hänvisas till det räntetak som avses i 17 c § och om räntan för den kredit som det görs reklam för kan stiga efter det att giltighetstiden för räntetakets gått ut, ska konsumenterna varnas i reklamen i det sammanhanget. Till exempel i samband med en kreditförmedlingstjänst uppkommer varningsskyldighet redan när räntan för en kreditprodukt som ingår i jämförelsen kan stiga efter det att den temporära regleringen upphör att gälla. Med uttrycket ”i det sammanhanget” avses att det inte räcker med att varningen till exempel i webbreklam ges i något annat sammanhang än där hänvisningen till

den temporära regleringen har gjorts. Sålunda strider det mot bestämmelsen att till exempel hänvisa till den temporära regleringen i rubriken för reklamen, om man inte i rubriken också samtidigt varnar för att räntan kan stiga efter det att den temporära regleringen upphör att gälla.

I bestämmelsen förutsätts uttryckligen att en varning ska ges. Enbart ett neutralt meddelande om att räntan kommer att stiga räcker alltså inte, utan det förutsätts att ordet ”varning” används i reklamen. Orsakerna till regleringen förklaras i avsnitten 2.4.2 och 4.1.1.

Det är också skäl att betona att varningsskyldighet med stöd av den föreslagna paragrafen uppkommer också när skyldigheterna att lämna information enligt 8 § inte aktualiseras därför att i reklamen nämns ingen information om kreditavtalets villkor. För uppkomsten av varningsskyldighet saknar det också betydelse huruvida det hänvisas direkt eller indirekt till det temporära räntetaket. Varningsskyldighet uppkommer således redan om det i reklamen allmänt hänvisas till exempelvis att regleringen har ändrats eller är i kraft.

För tydlighetens skull kan det också konstateras att bestämmelsen inte hindrar att man ingriper i osaklig marknadsföring också med stöd av till exempel bestämmelserna om god kreditgivningssed eller bestämmelserna om marknadsföring och förfaranden i kundrelationer i 2 kap. i konsumentskyddslagen.

13 b §. Förbud mot direktmarknadsföring. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om förbud mot direktmarknadsföring av konsumentkrediter. Förbudet ska inte endast gälla elektronisk utan även annan direktmarknadsföring. Genom förbudet kompletteras bestämmelserna om direktmarknadsföring i 24 kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) i fråga om krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen.

På samma sätt som det gällande temporära förbudet mot direktmarknadsföring ska också det föreslagna förbudet mot direktmarknadsföring utöver direktmarknadsföring av konsumentkrediter också omfatta direktmarknadsföring som gäller kreditförmedlarens egna tjänster, såsom konkurrensutsättning av krediter. Detta förtydligande överförs enligt förslaget till 1 mom.

Direktmarknadsföring av krediter och kreditförmedlingstjänster ska alltså vara förbjuden inte bara till nya kunder utan också till befintliga eller tidigare kunder. Med avseende på förbudet har det inte heller någon betydelse om krediterna marknadsförs till exempel av en kreditgivare, en kreditförmedlare eller någon annan aktör. Marknadsföring är ett brett begrepp som avser kommersiell kommunikation, såsom reklam, information som annars ges i samband med ett köpslut samt olika säljfrämjande åtgärder, såsom prisavdrag, tilläggsförmåner eller marknadsföringslotterier.

Begreppet direktmarknadsföring används i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, men någon egentlig definition av direktmarknadsföring ingår för närvarande inte i lagstiftningen. I den föreslagna paragrafen avses med direktmarknadsföring marknadsföring som riktar sig till en viss konsument eller ett visst hushåll. Vid denna riktade marknadsföring utnyttjas till exempel konsumentens kontaktuppgifter, såsom postadress, telefonnummer, e-postadress, mobiltelefonnummer eller ett personligt konto i sociala medier. Förbudet ska alltså gälla marknadsföring av krediter till exempel genom textmeddelanden, e-post eller telefonförsäljning, dvs. direktmarknadsföring som avses i 200 § 1 och 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Dessutom ska direktmarknadsföring av krediter till exempel via Facebook Messenger vara förbjuden.

Tillämpningsområdet ska också omfatta oadresserad reklam som delas ut till hushållen. Traditionell marknadsföring i tidningar, radio och tv eller genom gatureklam ska däremot inte betraktas som i paragrafen avsedd direktmarknadsföring, och sådan allmän marknadsföring är alltså tillåten. Det ska till exempel också vara tillåtet för kreditgivare och kreditförmedlare att lämna uppgifter om de kreditprodukter som de tillhandahåller när en konsument själv kontaktar dem.

I paragrafens 2 mom. lämnas utanför förbudet mot direktmarknadsföring sådana situationer där konsumenten informeras om möjligheten att betala en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet med kredit i samband med marknadsföring eller köp av varan eller konsumtionsnyttigheten. I den gällande temporära bestämmelsen gäller begränsningen information om kreditmöjligheten enbart i samband med köp av en konsumtionsnyttighet. I och med den komplettering som föreslås nu ska det vara tillåtet att marknadsföra till exempel ett fordon till konsumenten som direktmarknadsföring så att i det sammanhanget nämns möjligheten att finansiera fordonet med kredit. Förutsättningen för sådan direktmarknadsföring är naturligtvis att direktmarknadsföring är tillåten med stöd av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som det hänvisas till ovan.

Genom förslaget till 7 kap. 3 § 6 mom. klarläggs att undantaget enligt 2 mom. över huvud kan gälla endast nyttighetsbundna krediter. För tydlighetens skull kan det konstateras att undantaget ändå inte gör det möjligt att marknadsföra till exempel ett universalkreditkort som ska betraktas som en nyttighetsbunden kredit som sådant, utan undantaget kan tillämpas endast när man marknadsför en vara eller någon annan konsumtionsnyttighet. Redan enligt den gällande konsumentskyddslagens 7 kap. 13 § 2 mom. 2 punkten strider det mot god kreditgivningssed att använda kreditgivningen som ett huvudsakligt argument vid marknadsföringen av andra konsumtionsnyttigheter.

17 c §. Maximibelopp av den ränta som tas ut. Enligt konsumentskyddslagens 7 kap. 17 a § som gäller kreditkostnadernas maximibelopp får räntan på den kredit som konsumenten utnyttjar inte avtalas vara högre än 20 procent. I den paragrafen föreskrivs dessutom om maximibeloppet av de kreditkostnader som tas ut i annan form än ränta.

Enligt 1 mom. i den nu föreslagna temporära 17 c § får räntan på en kredit som konsumenten utnyttjar inte vara högre än 10 procent, även om räntan på krediten avtalats vara högre. Bestämmelsen innebär alltså för andra än nyttighetsbundna krediter en förlängning av den temporära skärpningen i förhållande till kapitlets 17 a § 1 mom. och ett temporärt undantag till förmån för konsumenten i kapitlets 24 § 1 mom., enligt vilket den ränta som konsumenten ska betala på en kredit får förändras medan kreditavtalet gäller endast i enlighet med ändringarna av den referensränta som specificerats i avtalet och förutsatt att överenskommelse om detta har träffats i konsumentkreditavtalet. Dessutom ska bestämmelsen på det sätt som beskrivs nedan i avsnittet om ikraftträdande tillämpas också i vissa av de fall där 17 a § inte blir tillämplig på grund av att kreditavtalet har ingåtts före ikraftträdandet av den lag som innehöll den bestämmelsen.

På samma sätt som i den gällande temporära lagen är skillnaden till kapitlets 17 a § att medan det i 17 a § förbjuds att avtala om en kreditränta som överstiger 20 procent, förbjuds det i den föreslagna paragrafen att av konsumenten ta ut en ränta som överstiger 10 procent. Följaktligen är det inte fråga om en överträdelse av bestämmelsen enbart på den grunden att det i avtalet har avtalats om en ränta som överstiger 10 procent, utan det avgörande är huruvida man under den föreslagna lagens tillämpningstid försöker ta ut en ränta som överstiger detta belopp av konsumenten.

Om det på basis av ett avtal under lagens tillämpningstid av en konsument tas ut en ränta som överstiger 10 procent, ska domstolen i fall med så kallad överstor ränta på tjänstens vägnar

förkasta yrkandet till de delar som överstiger räntetaket, och konsumentombudsmannen kan i sin tur ingripa med ett förbud. Om också kapitlets 17 a § tillämpas på ett kreditavtal och denna 17 a § överträds, bestäms påföljderna för överträdelse i enlighet med den bestämmelsen.

I 2 mom. föreskrivs det om bestämmelsernas förhållande till kapitlets 24 § 2 mom. Om räntan på en kredit sjunker till följd av 1 mom., är kreditgivaren enligt förslaget inte skyldig att anmäla ändringen av räntan innan den träder i kraft. Den lägre räntan blir alltså i kreditförhållandet direkt tillämplig med stöd av denna bestämmelse, även om kreditgivaren inte har meddelat om detta på förhand. Däremot ska kapitlets 24 § 2 mom. till övriga delar tillämpas också på ränteändringar som beror på den föreslagna paragrafens 1 mom. En ändring ska alltså informeras i varaktig form och då ska avbetalningens storlek efter ränteändringen anges och, om avbetalningarnas antal och frekvens förändras, uppdaterade uppgifter om detta.

För tydlighetens skull kan det konstateras att ett undantag enligt 2 mom. inte längre omfattar situationer där krediträntan möjligen stiger efter att den temporära lagens giltighetstid har upphört. Konsumenten ska alltså till alla delar informeras om en sådan ändring på det sätt som föreskrivs i 24 §.

24 a §. Begränsning av ändringar av avgifter. I paragrafen föreskrivs det om ett temporärt förbud mot att höja de avgifter som tas ut med anledning av ett konsumentkreditavtal. Bestämmelsen behövs för att förhindra kringgående av den temporära räntetaksbestämmelsen. Bestämmelsen ska inte tillämpas på krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 a kap. i konsumentskyddslagen eller på nyttighetsbundna krediter, eftersom inte heller det temporära räntetaket tillämpas på dem.

7 Ikraftträdande

Den temporära lagen upphör att gälla den 31 december 2020. För att regleringen ska fortsätta utan avbrott föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2021.

Coronavirusepidemiens andra våg har börjat och man har varit tvungen att vidta nya begränsningsåtgärder. Det förefaller uppenbart att coronaviruset kommer att avspeglas i konsumenternas vardag och ekonomi åtminstone långt in på nästa år. Av denna orsak behöver lagen vara i kraft flera månader till och i mån av möjlighet så att tiden mellan upphörandet av den temporära lagen och eventuella nya regleringsåtgärder blir så kort som möjligt. Av denna orsak föreslås det att den temporära lagen ska vara i kraft till och med den 30 september 2021. För en längre giltighetstid talar också det faktum att annars förverkligas inte målet med räntetaksändringen om att underlätta de konsumenters situation som på grund av de ekonomiska svårigheter som coronavirusepidemin orsakat blir tvungna att använda kreditfinansiering, eftersom det inte nödvändigtvis är skäligen möjligt att återbetala krediten inom en väldigt kort tid ens i det fallet att konsumentens betalningsförmåga förbättras när till exempel permitteringen upphör. En väldigt kort giltighetstid är alltså inte till nämnvärd nytta för konsumenterna när det handlar om dylik reglering.

Den föreslagna bestämmelsen om maximibeloppet av den ränta som tas ut (7 kap. 17 c § i lagförslaget) ska i främsta hand tillämpas på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande. Dessutom ska bestämmelsen tillämpas på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före ikraftträdandet av lagen till den del krediten används under den nya temporära lagens giltighetstid. För att undvika retroaktiva effekter ska regleringen inte heller tillämpas på kredit som utnyttjats mellan den 1 juli och den 31 december 2020, dvs. medan den nuvarande temporära lagen varit i kraft, trots att sådan kredit fortfarande vore obetald.

Den ränta som tas ut på krediten efter det att lagen upphört att gälla bestäms enligt kreditavtalet med beaktande av den lagstiftning som blir tillämplig i respektive fall.

8 Verkställighet och uppföljning

Prisregleringen av krediter har ändrats flera gånger de senaste åren, och till följd av detta kan olika kredittyper, avtal som ingåtts vid olika tidpunkter och till följd av den temporära prisregleringen också lyft som gjorts vid olika tidpunkter beröras av olika bestämmelser. Detta innebär utmaningar inte bara för kreditgivarna utan också för tillsynsmyndigheter samt domstolar som behandlar fordringsmål. Det största orosmomentet är att konsumenterna inte förmår uppfatta vilken reglering som kommit i fråga i respektive fall och omfattas till exempel deras lyft av den strängare regleringen och för hur lång tid. Bland annat Östra Nylands tingsrätt, Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket samt Konsumentförbundet har uttryckt sin oro över den komplicerade regleringen.

På längre sikt borde man försöka undvika temporär reglering och utreda behoven och möjligheterna att ändra prisregleringen mer permanent. Särskild uppmärksamhet borde då fästas vid avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före den 1 september 2019, och som lämnades utanför tillämpningsområdet för den prisreglering som trädde i kraft den 1 september 2019 även i de fall där konsumenten gör nya lyfter efter det att prisregleringen trätt i kraft. Denna gamla kreditstock kan betraktas som särskilt problematisk, för i fråga om dessa krediter kan räntorna vara över 100 procent.

Behovet av att bedöma permanent reglering och ändamålsenliga regleringsmetoder gäller också marknadsföringen av konsumentkrediter. Riksdagen har förutsatt att statsrådet bereder permanent lagstiftning om begränsning av reklam och direktmarknadsföring som gäller konsumentkrediter (RSv 69/2020 rd, uttalande 5).

Avsikten är att inleda beredningen av ändringar av den permanenta regleringen under våren 2021. Före detta, redan i år, överlämnas till riksdagen den utredning som förutsatts i riksdagens svar som det hänvisas till ovan (RSv 69/2020 rd, uttalande 1—3). Beredningen av den reform i syfte att förkorta förvaringstiden för anteckningar om betalningsstörningen som förutsatts i riksdagens svar (RSv 69/2020 rd, uttalande 4) pågår redan.

Under den nya temporära regleringens giltighetstid borde särskild uppmärksamhet fästas vid information till konsumenterna beträffande hur den temporära regleringen kan påverka kreditens pris efter det att regleringen upphör att gälla.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Den föreslagna prisregleringen inverkar på avtalsfriheten och avtalsförhållandenas beständighet. I grundlagen finns det inga uttryckliga bestämmelser om avtalsfrihet och avtalsförhållandens beständighet. Regleringen av avtalsrätt hör i sig i princip till området för den vanliga lagstiftningen (GrUU 26/2008 rd, s. 2, GrUU 3/1982 rd, s. 2). Avtalsfriheten får dock i viss utsträckning ett skydd genom generalklausulen om egendomsskydd (RP 309/1993 rd, s. 66, GrUU 15/2004 rd, s. 4–5, GrUU 33/1998 rd, s. 1) som i någon mån också har ansetts trygga avtalsförhållandens beständighet. Skyddet för kontinuiteten i förmögenhetsrättsliga rättshandlingar botten i tanken att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 21/2004 rd, s. 3, GrUU 33/2002 rd, s. 3).

Förbudet mot direktmarknadsföring av konsumentkrediter har för sin del betydelse med tanke på skyddet av yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har i sin etablerade

praxis ansett att skyddet av yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen i princip också omfattar reklam och marknadsföring, även om utskottet inte har ansett att sådan kommunikation hör till yttrandefrihetens kärnområde. Enligt utskottets praxis kan reklam och marknadsföring omfattas av mer långtgående begränsningar än vad som annars vore möjligt. Å andra sidan måste också lagstiftning om reklam och marknadsföring uppfylla de allmänna villkoren för en lag som begränsar en grundläggande fri- och rättighet (se t.ex. GrUU 18/2014 rd, s. 3/II, GrUU 6/2012 rd, s. 2/I, GrUU 3/2010 rd, s. 2/I och GrUU 54/2006 rd, s. 2/I). Begränsningarna i marknadsföringen ska således ha ett godtagbart mål med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna, och begränsningarna ska stå i rätt proportion till dessa mål.

Förslagen om såväl marknadsföring som prisreglering påverkar verksamhetsförutsättningarna för näringsverksamhet, och propositionen är således av betydelse också med tanke på näringsfriheten som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Frågan om inskränkningarna är förenliga med grundlagen avgörs på basis av de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Viktigt i detta avseende är om det finns sådana grunder för inskränkningarna som är godtagbara med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet, om inskränkningarna är påkallade av ett vägande samhälleligt behov och om det proportionalitetskrav som ställs på inskränkningar uppfylls, dvs. om inskränkningarna är nödvändiga för att målet ska nås och även i övrigt proportionerliga.

Grundlagsutskottet har funnit den rättsbestämmelse som trädde i kraft 2013 vara exakt (GrUU 28/2012 rd, s. 2). Den prisreglering som nu föreslås är också exakt formulerad. Det samma gäller bestämmelsen om förbud mot direktmarknadsföring. Propositionen kan anses uppfylla de krav på exakthet och noggrann avgränsning som förutsätts av lagstiftning som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis för grundlagens 15 § ansett att försök att hindra djup skuldsättning och eliminera de negativa effekterna av den med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna är acceptabla grunder för att begränsa egendomsskyddet (GrUU 28/2012 rd, s. 2/II, GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 12/2002 rd, s. 2/II, GrUU 5/2002 rd, s. 2/II). Dessutom har utskottet i ett tidigare sammanhang ansett att det då aktuella förslaget var motiverat bland annat av den anledningen att en livslång eller oskäligt utdragen utsökning i väsentlig grad kan hindra den som är föremål för utsökningen att leva ett människovärdigt liv (GrUU 12/2002 rd, s. 2/II). Grundlagsutskottet har ansett att försök att hindra djup skuldsättning och eliminera de negativa effekterna av den är acceptabla grunder för att begränsa också näringsfriheten (GrUU 28/2012 rd, s. 3/I).

Grundlagsutskottet har ansett folkhälsofrämjande och barnskyddsrelaterade skäl för att begränsa marknadsföringen godtagbara med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna (begränsning av televisions- och radioreklam för alkohol (GrUU 40/2013 rd) och begränsningar i marknadsföringen av penningspel (GrUU 15/2010 rd)). Dessutom har grundlagsutskottet i fråga om det partiella förbudet mot telefonmarknadsföring av mobiltelefonanslutningar konstaterat att skyddet av konsumenter mot särskilda problem som telefonmarknadsföringen orsakar i sig kunde anses vara en godtagbar grund för meddelande av marknadsföringsförbud (GrUU 6/2012 rd). I det sistnämnda utlåtandet ansåg grundlagsutskottet också det att lagen är tänkt att gälla temporärt i ljuset av utskottets tidigare praxis kan ses som ett argument som gör begränsningen mindre problematisk i ett konstitutionellt perspektiv (se t.ex. GrUU 45/2005 rd, GrUU 2/2011 rd).

Propositionen syftar till att styra kreditverksamheten i en mer samhälleligt godtagbar riktning under undantagsförhållanden som konsumenterna inte rimligen har kunnat förbereda sig på och som har lett till sådana ekonomiska svårigheter för konsumenterna som de huvudsakligen har hamnat i utan egen förskyllan och som också kan få långvariga ekonomiska följdverkningar. Det finns således samhälleligt vägande och godtagbara grunder för en temporär ändring av lagen, och den är också nödvändig för att minska och förebygga skuldproblem som orsakas av konsumentkrediter.

Det föreslagna temporära räntetaket ska inte alls tillämpas på krediter som lyfts före ikraftträdandet av lagen, och alltså inte heller på krediter som lyfts under den tidigare temporära lagens giltighetstid, men det ska också tillämpas på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före lagens ikraftträdande till den del krediten används under lagens giltighetstid. Regleringen inverkar alltså till vissa delar också på existerande avtalsförhållanden. Grundlagsutskottet har då det bedömde den prisreglering som trädde i kraft 2013 ansett det anmärkningsvärt med tanke på proportionaliteten i den begränsning av avtalsfriheten som räntetaket innebär att den föreslagna regleringen inte hade retroaktiva verkningar. Förbudet mot retroaktiva ingrepp i avtalsförhållanden har dock i grundlagsutskottets praxis inte varit en absolut regel (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 63/2002 rd, s. 2, GrUU 37/1998 rd, s. 2, GrUU 34/1998 rd, s. 2, GrUU 33/1998 rd, s. 2). I utskottets praxis har skyddet för berättigade förväntningar ansetts omfatta rätten att lita på att lagstiftningen om de rättigheter och skyldigheter som är viktiga för avtalsförhållandet består och att denna typ av frågor inte kan regleras på ett sätt som i oskäligt hög grad försämrar parternas rättsliga ställning (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 21/2004 rd, s. 3).

Om prisregleringen tillämpas endast på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande, kan man genom regleringen inte nå målen att underlätta konsumenternas ställning, eftersom bestämmelser med mycket varierande innehåll då tillämpas på kreditavtal som ingåtts vid olika tidpunkter. Grundlagsutskottet har i sin praxis lagt vikt vid de verkningar som retroaktiv lagstiftning har för jämligheten enligt 6 § i grundlagen (GrUU 33/2002 rd, s. 3/I, GrUU 63/2002 rd, s. 3/I). Med tanke på både prisregleringens och marknadsföringsregleringens proportionalitet och godtagbarhet bör det också anses vara av betydelse att regleringen gäller endast en relativt kort tid. Med tanke på prisregleringen är det också värt att beakta att den i enlighet med vad som konstaterats ovan inte alls ingriper i krediter som använts före ikraftträdandet av lagen. Utöver detta är det också av betydelse att kreditgivaren har rätt att säga upp krediten eller, beroende på situationen, möjlighet att dra in konsumentens rätt att använda fortlöpande kredit, och kreditgivarna har kunnat förfara på detta sätt på grund av temporära prisreglering som trädde i kraft redan tidigare. Vid bedömningen av prisregleringens proportionalitet bör det också noteras att även om regleringen gäller alla kontantkrediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen, inverkar den i själva verket endast på de dyraste krediterna, som skuldproblemen i typiska fall framför allt hänför sig till. Vid bedömningen av marknadsföringsbegränsningens proportionalitet är det däremot av betydelse att regleringen inte ingriper i kreditgivarnas och kreditförmedlarnas möjligheter att marknadsföra krediter eller i kreditförmedlarnas möjligheter att marknadsföra sina egna tjänster på något annat sätt, såsom genom reklam i tv, radio eller tidningar eller genom gatureklam. Likaså bör man lägga märke till att tillämpningsområdet för förbudet mot direktmarknadsföring inskränks något jämfört med tidigare.

I enlighet med grundlagsutskottets ståndpunkt i samband med den prisreglering som trädde i kraft 2013 kan det ytterligare anses vara av betydelse att man kan kräva att de som bjuder ut sådana krediter ska vara beredda på stora ändringar i lagstiftningen då hög skuldsättning till följd av deras verksamhet fått stor synlighet under en lång räkka av år (GrUU 28/2012 rd, s. 3/II). De problem som hänför sig till konsumentkrediter har varit kända redan flera år, och krediterna har utgjort ett särskilt prioriterat område hos tillsynsmyndigheterna redan länge. Också det kan anses vara av väsentlig betydelse när man bedömer i vilken omfattning förväntningar

som gäller förutsättningarna för marknadsföring och beständigheten i de näringsidkares avtal som är föremål för reglering kan anses berättigade och i vilken omfattning ingrepp i dem kan anses godtagbart. Det är fråga om att skydda konsumenten i avtalsförhållanden som omfattas av regleringens tillämpningsområde. Utskottet har brukat ge vikt åt reglering som skyddar konsumentens ställning (GrUU 63/2002 rd, GrUU 33/1998 rd).

Av de skäl som anförts ovan uppfyller lagförslaget grundlagens krav och lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om temporär ändring av 7 kap. i konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till 7 kap. 3 § i konsumentskyddslagen (38/1978), sådan paragrafen lyder i lagarna 746/2010, 207/2013, 851/2016 och 596/2019 nya 5 och 6 mom., till 8 §, sådan den lyder i lagarna 746/2010 och 851/2016, ett nytt 4 mom. och till kapitlet nya 8 a, 13 b, 17 c och 24 a § som följer:

7 kap.

Konsumentkrediter

3 §

Begränsningar i fråga om tillämpningen i vissa andra fall

Bestämmelserna i 8 § 4 mom. samt 8 a §, 17 c och 24 a § i detta kapitel tillämpas inte på nyttighetsbundna krediter.

Bestämmelserna i 13 b § 2 mom. i detta kapitel tillämpas enbart på nyttighetsbundna krediter.

8 §

Information som ska lämnas i reklam för konsumentkrediter

Om den ränta för krediten som ska anges enligt 1 mom. är större än maximiräntan enligt 17 c § 1 mom., ska i reklam den ränta för krediten som ska anges enligt 1 mom. i denna paragraf anges minst lika synligt som räntan enligt 17 c § 1 mom.

8 a §

Varning för stigande ränta som ska lämnas i reklam

Om det i reklam för konsumentkrediter eller kreditförmedlingstjänster hänvisas till det räntetak som avses i 17 c § 1 mom. och om räntan för den kredit som det görs reklam för enligt villkoren i kreditavtalet kan stiga efter det att räntetaket upphör att gälla, ska konsumenterna i reklamen i det sammanhanget varnas för en eventuell räntestigning som kan ske när giltighetstiden för räntetaket gått ut.

13 b §

Förbud mot direktmarknadsföring

Direktmarknadsföring av konsumentkrediter och kreditförmedlingstjänster är förbjuden.

Vad som föreskrivs i 1 mom. hindrar dock inte att konsumenter vid marknadsföring eller i samband med köp av varor eller andra konsumtionsnyttigheter informeras om möjligheten att finansiera nyttigheten med kredit.

17 c §

Maximibelopp av den ränta som tas ut

På en kredit som konsumenten utnyttjar får det inte tas ut en ränta som överstiger 10 procent, inte ens om räntan på krediten har avtalats vara högre än detta.

Vad som i 24 § 2 mom. föreskrivs om kreditgivarens skyldighet att informera om en ändring i räntan innan ändringen träder i kraft gäller inte om sänkningen av räntan följer av 1 mom.

24 a §

Begränsning av ändringar av avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 24 § 4 mom. får de avgifter som tas ut med anledning av ett kreditavtal inte höjas.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 30 september 2021.

Bestämmelserna i 7 kap. 8 § 4 mom. samt i 8 a, 17 c och 24 a § i denna lag tillämpas inte på avtal om engångskredit som ingåtts före ikraftträdandet av denna lag. Bestämmelserna i 7 kap. 17 c § i denna lag tillämpas på avtal om fortlöpande kredit som ingåtts före ikraftträdandet av lagen bara till den del krediten används under giltighetstiden för denna lag.

Helsingfors den 26 november 2020

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson